

Gjør Det Selv

VANSKELIGHETSGRAD:

Et lett prosjekt i forhold til den store forvandlingen. Det krever heller ikke den store erfaringen å gjøre jobben. I verste fall koster det bare litt mer tid.

TIDSFORBRUK:

4-6 dager, pluss tørketid

PRIS:

Cirka 4500 kroner

Buen danner en flott markering av inngangen. Den er skåret ut av en 48 mm tykk trebjelke.

- Enkel belegning
- Lette vegger
- Praktiske plantekasser

Enkelt og hyggelig rom i hagen

Med enkle midler forvandler vi et kjedelig hjørne i hagen til et hyggelig rom, som i tillegg er lett å stelle.

Det trenger ikke å kreve all verden å gjøre om et område i hagen fullstendig. Her er det et oversett og usjarmerende hjørne som vi med forbløffende få midler – både med hensyn til arbeidet og det økonomiske – får forvandlet til et velfungerende fristed.

Det begynner med bunnen. I stedet for å prøve å skape en gressplen som skal passes og pleies når den først har fått liv og kraft, eller slite med å bygge en stein-

belegning på et nøyaktig avrettet lag av stabilgrus, velger vi den letteste belegningen i verden å legge: et lag med knust pukk i størrelse 8/16. Vi graver vekk gresset i et spadestikks dybde, og legger ut pukken med fiberduk under.

Blomstene setter vi i kasser

Så kommer vi til bedene, for litt blomster og krydderurter må til, når vi har lagt ut grå pukk i området. Her bygger vi noen

rørende enkle plantekasser, som også er enkle å passe når vi først har satt planter i dem. De fores med plast før vi fyller dem, slik at ikke jorden renner ut med regnvannet, og legger seg i pukken.

I tillegg gjerder vi inn alt med et lett espalier, slik at det blir et frodig og hyggelig rom du får lyst til å sitte i. Fyllingene mellom stolpene i espalieret er rammer, der vi setter lister i spenn, slik at de danner buer. Det er enkelt – og det ser eksklusivt ut.

WWW

Har du pågangsmot til selv å bygge en benk til hagehjørnet, kan du finne oppskriften på en benk med høye sider, bygget som et espalier, på hjemmesiden vår. Med enkle endringer kan du lage benken med et espalier som vi viser her. Søk på "hagebenk" på www.gjoerdetselv.com.

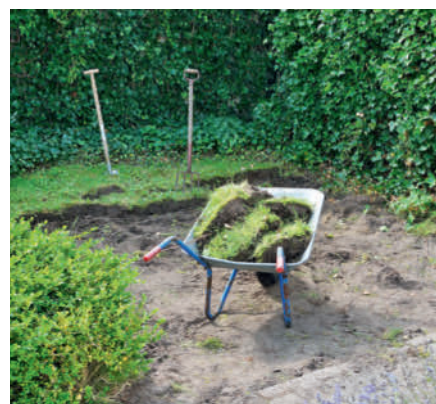
Gresstorven fjernes

1 Gresstorven stikker vi med spaden i passende biter i hele det området vi ønsker en ny belegning. Vi får ikke kjørt inn maskiner her, så gravearbeidet må utføres med greip og spade – det er uansett gjort i løpet av et par timer.

2 Torven løftes enklest vekk med et greip. Vi skal bare et spadestikk ned. Det skal ikke lages plass til tykke lag av stabilgrus og bunnsikring, og ugresset kan ikke komme opp gjennom fiberduken.

3 Torven kjører vi vekk i trillebår. Selv om det bare er et lite område, tar torven stor plass. Har du ikke bruk for den et annet sted, er det smart å ha planlagt turen videre til en avfalls plass før du begynner å grave den vekk.

Stolpene settes opp

Når gresstorven er gravd vekk, setter vi opp stolpene til espalieret – pukken og fiberduken må vente litt.

Hullene til stolpene graves lettest med et jordbor. For å få hold i stolpene, støper vi dem fast i bakken med to ankere av betong. Det gjør at vi kan få dem til å stå solid, selv om hullene er for trange til at jorden rundt kan stamperes hardt fast.

Betongankrene bygges best ved å legge grus eller sand i bunnen og litt opp langs stolpene. Så helles litt betong rundt stolpen, så litt jord, så betong igjen og deretter jord til slutt. Da bruker du ikke unødvendig mye betong, og det blir ikke stående vann rundt enden på stolpen.

1 Hullene til stolpene graver vi med et jordbor og en smal spade. Til å måle opp, lager vi tre lister, som tilsvarer avstanden mellom stolpene. Vi legger dem ut og finner stolpenes nøyaktige plassering. Hullene graver vi cirka 80 cm dype.

2 På samme måte måler vi ut til en liten runding i espalieret. Her vil vi bruke espaliermoduler i halv bredde, så her skjærer vi tre nye avstandslister. **TIPS:** Bunnlistene til rammene til espalieret kan brukes til å måle opp avstanden med.

3 Stolpene (A) støpes i bakken med to betongankere. Vi fyller litt sand i hullet og setter ned stolpen, heller i litt tørr betong (G) og litt vann. Deretter fyller vi på jord og støper neste anker litt under overflaten.

4 Sørg hele tiden for at stolpen (A) står helt i lodd. Betongen trenger ikke å være gjennomfuktig. Den støtter stolpen bedre nå, hvis den er fast. De kommende ukene vil den suge nok fukt fra bakken.

5 Vi stamper jorden godt til rundt stolpen, etter at vi har fylt opp med jord og tørr betong, og har vannet betongen lett. Betongen skal ikke bli flytende, den suger fukt fra bakken.

Pukken legges ut

Pukken gir deg hard motstand hvis du stikker spaden ned i den. Derfor er den bra til formålet: den setter seg litt etter hvert, og danner en fastere flate å gå på.

For å unngå at pukken blandes med jorden, og for å holde ugresset nedenfra borte, legges pukken på fiberduk.

Teknikken når du arbeider med puk, er at du ikke stikker spaden ned i den, men inn under den. Når du har fått pukken ut på fiberduken, jevner du den ut med en jernrive.

1 Fiberduken (J) legges ut når jorden er rettet jevnt opp. Sørg for at fiberduken også dekker kantene av det avgravde stykket – heller for mye enn for lite.

2 De neste lengdene rulles ut med en overlapp på cirka 15 cm. Legg ut litt puk underveis, slik at fiberduken ikke blåser vekk eller forskyver seg mens du jobber med den.

Bueespalier med pukkunderlag

Espalieret består av selvstendige rammer med buet flettverk, som settes mellom nedgravde stolper.

DETTE HAR VI BRUKT

Til hvert fag i espalieret

73 x 73 mm trykkimpregnerte stolper:

- 2 stolper (A) à 260 cm (kun én enkelt til de følgende fagene)

21 x 45 mm firkantlister:

- 3 lodrette rammelister (B) à 175 cm
- 2 vannrette rammelister (C) à 94 cm

21 x 98 mm bord:

- 1 dekkbord (D), 94 cm

12 x 21 mm lister (dem lager vi selv av 21 x 45 mm firkantlister):

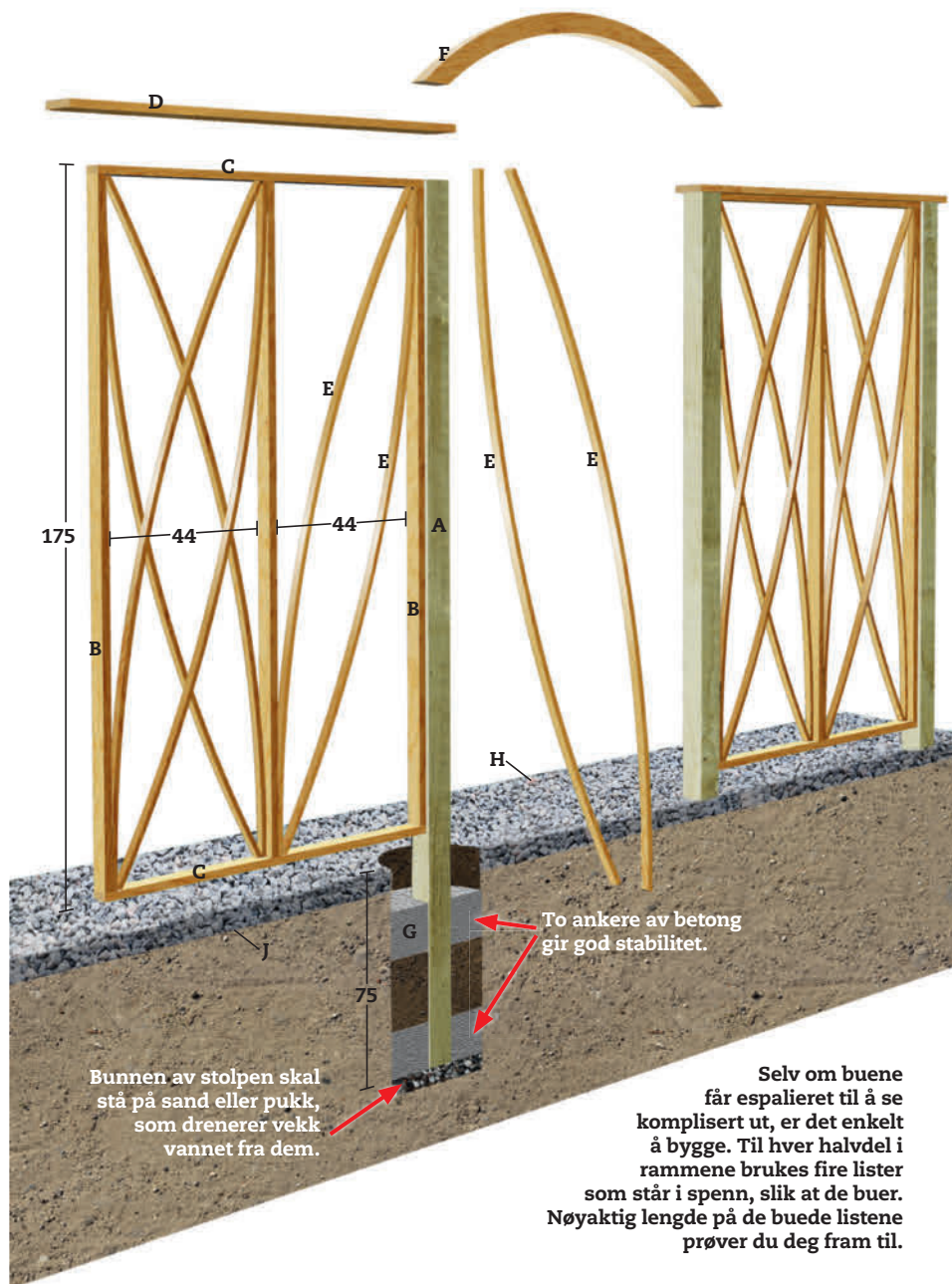
- 8 buelister (E) à 177,5 cm

48 x 248 mm bjelke:

- 1 bue (F), 110 cm

Dessuten:

- 1 pose støpebetong (G) • knust pukk i størrelse 8/16 (H) • Fiberduk (J) i kraftig kvalitet • Rustfrie skruer: 4,5 x 50 mm, 5,0 x 60 mm og 5,0 x 100 mm • Galvanisert spiker: 1,6 x 25 mm • Galvanisert dykkert: 1,4 x 35 mm • Heldekkende trebeskyttelse

Selv om buene får espalieret til å se komplisert ut, er det enkelt å bygge. Til hver halvdel i rammene brukes fire lister som står i spenn, slik at de buer. Nøyaktig lengde på de buede listene prøver du deg fram til.

3 Så kan det kjøres på pukk (H). Selv om det er et ganske lite område, skal det kjøres mange ganger med trillebåren.

4 Pukken rakes ut til et jevnt lag. Sørg for at det er minst 5 cm overalt, gjerne enda litt mer.

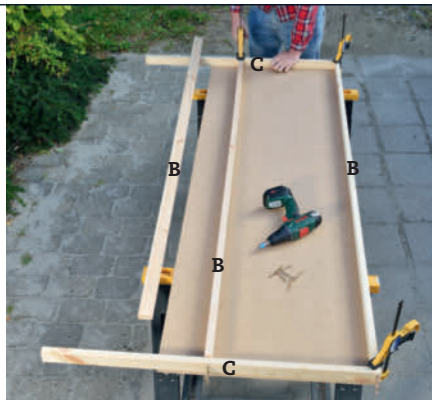
5 Skjær vekk overskytende fiberduk med en hobbykniv, etter at du har fått all pukken på plass.

Rammer til espalier

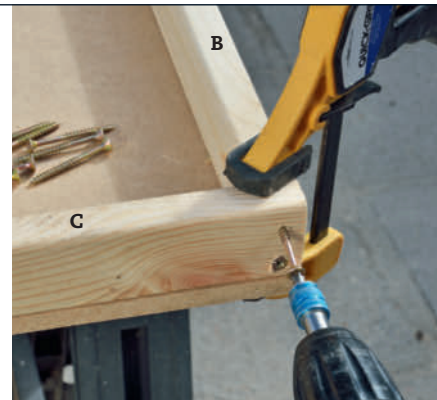
Rammen til fyllingene til espalieret mellom stolpene skrus sammen av 21 x 45 mm lister. Rammen er delt i to felter, og i hvert av dem spenner vi opp fire litt spinklere lister på 12 x 21 mm, slik at de danner et flott mønster av buer.

De spinkle listene får vi ved å kappe 21 x 45 mm lister på langs. Vi får tre lister til buene av én kraftig list. Du deler listene raskt på en bordsirkelsag. Eventuelt kan du få det gjort i trelastbutikken.

Det tar ikke lang tid å fylle ut feltene med de buede listene – og det skaper et flott og luftig espalier, som slyngplanter kan krabbe opp langs.

1 Rammedelene (B og C) spennes på en plate med vinkelrette hjørner; dermed har du fullstendig kontroll på dem mens de skrus sammen. Dette er en stor fordel når du skal spenne de buede listene.

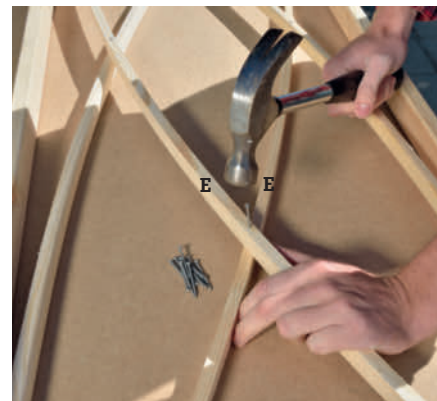
2 Rammene skrus sammen gjennom de vannrette listene (C), inn i enden av de tre loddrette listene (B). Sett to 4,5 x 50 mm skruer i hver skjøt. Hold listene i flukt ved å spenne dem ned mot platen med tvinger mens du skruer.

3 Buelistene (E) presses på plass i rammene. Rammen skal spennes godt fast på platen først, slik at den ikke går ut av fasong. Gjør et par forsøk for å se hvor mye listene skal bue, og om de skal kappes litt. Kapp de øvrige listene etter den første.

4 Buelistene (E) legges symmetrisk, slik at presset på rammene blir passende stort og jevnt.

5 Buelistene (E) spikres sammen i kryssene med 1,6 x 25 mm spiker. Forbor gjerne med et 1 mm bor for å unngå at det spinkle treet sprekker – om ikke nå, så senere, hvis spikeren har svekket det.

VERKTØY

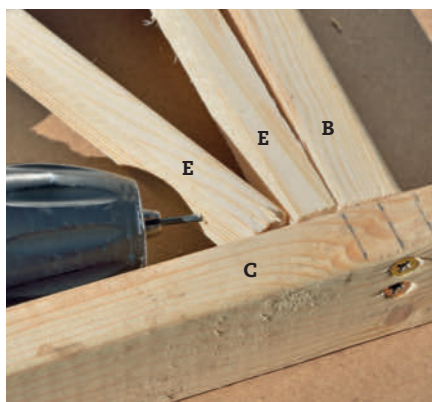

Spennvingene blir du raskt glad i, hvis du ikke har vært vant til å bruke dem så mye som vi gjør her. Tvingene, som kan åpnes og lukkes med én hånd, sikrer et godt resultat og hjelper deg å gjøre jobben raskere.

MATERIALER

Trebeskyttelsen gir espalieret et lenger liv, uansett type. Fordelen med en heldekkende type, er at den holder lenger. Bruker du en halvdekkende trebeskyttelse, må du etterbehandle litt oftere.

6 Vi forborer der buelistene (E) skal settes fast til rammene med dykkert. Også her borer vi med et 1 mm bor, selv om det ikke er veldig stor plass å få bormaskinen inn på.

7 Deretter spikres buelistene (E) fast til rammene med 1,4 x 35 mm dykkert. Det er ikke mye plass til hammeren, så en dor er til god hjelp.
TIPS: Også her kan du spenne fast listene mot platen, slik at de sitter nøyaktig.

Espalieret reises

1 Espalierrammen med buer settes fast mellom stolpene (A) med tre 5 x 60 mm skruer i hver side. Forbor med et 4 mm bor. Spenn først opp rammen med tvinger, slik at det er passe avstand til bakken, og sett skruer i den ene siden.

2 Deretter skrur vi fast den andre siden. På den måten kan vi rette til rammen, slik at listen øverst er helt vannrett før vi fester den i den andre siden.

3 Stolpene (A) kappes i flukt med overkant av espaliermodulene, når alle modulene er på plass. Vi måler ut høyden på de følgende stolpene, slik at alle espalierene blir plassert i samme høyde.

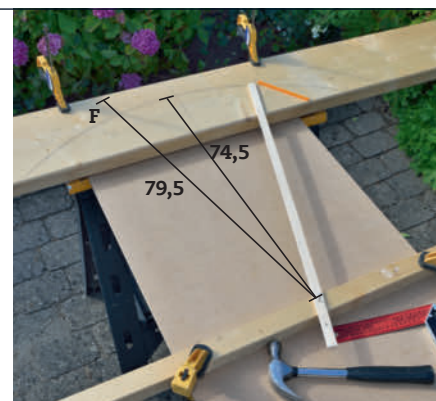
Når de ferdige espalierfeltene settes inn mellom stolpene, tar rommet raskt form.

Toppen og buen

De tilskårne dekkbordene (D) skrur fast oppå espalier og stolper med 5 x 60 mm skruer.

1 Nå skal vi dekke espalieret øverst med dekkbordene (D). I hjørnene vil vi sette dem sammen med gjæring, altså skåret skrått, slik at de ikke vender endevend ut. Dette måler vi opp ved å legge bordene over hverandre og merke opp der de krysses.

2 Buen (F) over inngangen tegnes opp på en 48 x 248 mm bjelke. Vi bruker en list som passer. Radius til den innerste buen er 74,5 cm. Deretter legger vi til 5 cm, uten å flytte sentrum på passeren, og tegner deretter den ytterste buen.

3 Buen (F) sages ut med stikksag. Deretter sliper vi buen til sidene er pene, og kantene er rundet lett – da holder malingen bedre. Bruk gjerne en båndsliper eller en eksentersliper.

4 Buen skrur fast oppå de to stolpene (A) med to 5 x 100 mm skruer. Både stolper, espalierdekkbord og bue maler vi et par strøk med heldekkende trebeskyttelse. Du kan øke holdbarheten ved først å stryke på en grunningsolje.

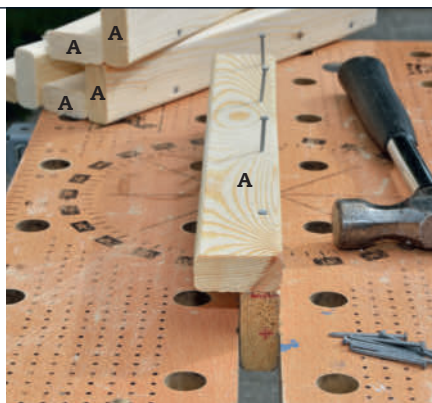
Plantekassene

De to typene plantekasser vi bruker, bygges etter samme prinsipp. Når du har sett oppskriften på den lave kassen, kan du uten videre gjenta prosessen med den høye kassen ut fra tegningen og listen over de materialene vi bruker.

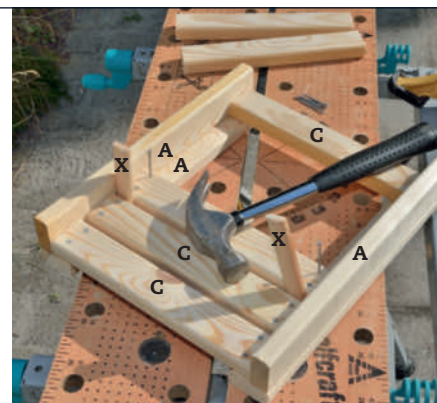
Vi spikrer sammen kassene. Det går fort. Særlig med en spikerpistol.

Vil du heller skru sammen delene, bruker du 40 mm skruer, som skruses raskt inn med en skrumaskin.

Vi bruker samme dimensjon på de to listene i hvert hjørne, selv om beinet blir litt bredere på den ene siden.

1 Vi setter beinstykkene til den lave blomsterkassen sammen til fire hele bein med 1,8 x 35 mm dykkert. Listene spikres sammen kant mot kant.

2 Spenn de nye beina sammen to og to, med gavllister (C) mellom. Bruk et par avstandslist (X) med en tykkelse på 1 cm. Begynn øverst, og spikre fast listene med 1,8 x 35 mm dykkert i de beinstykkene (A) som bare er delvis frie.

4 Snu kassen, og spikre fast den siste sidekledningen (B) på gavlene på den andre siden.

5 Spikre på de to støttelistene (E) innvendig nederst på hver side. De to listene som skal bære bunnen, flukter med underkanten av sidene.

6 Spikre fast de ni bunnbordene (D) oppå støttelistene (E). De fordeles jevnt, slik at avstanden er noenlunde lik.

DETTE HAR VI BRUKT

En lav plantekasse

21 x 45 mm firkantlister:

- 8 beinstykker (A) à 40 cm
- 12 sidekledninger (B) à 76 cm
- 12 endekledninger (C) à 25 cm

21 x 98 mm bord:

- 9 bunnbord (D) à 25 cm

21 x 21 mm firkantlister:

- 2 støttelister (E) à 72 cm

Dessuten:

- 1,8 x 40 mm spiker • 1,8 x 35 mm dykkert • Heldekkende trebeskyttelse • Plastfolie til foring • Stifter

En høy plantekasse

21 x 98 mm bord:

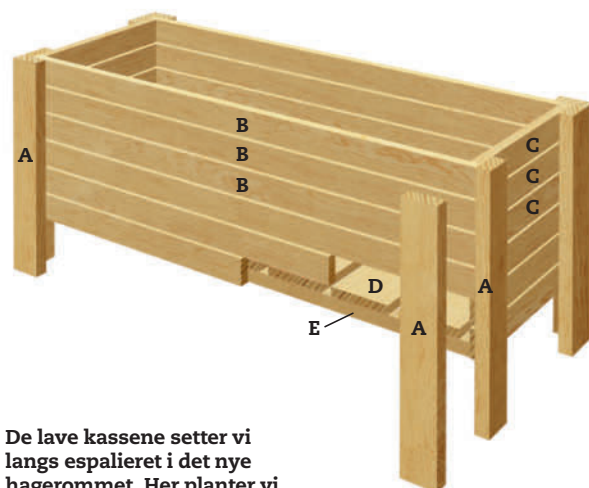
- 8 beinstykker (F) à 70 cm
- 6 sidekledninger (G) à 76 cm
- 12 endekledninger og bunnlister (H) à 72 cm

21 x 21 mm firkantlister:

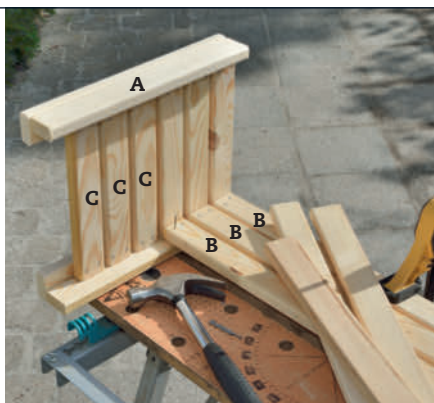
- 2 støttelister (J) à 72 cm

Dessuten:

- 2,5 x 55 mm dykkert • 4 x 40 mm skruer • Heldekkende trebeskyttelse • Plastfolie til foring • Stifter

De lave kassene setter vi langs espalieret i det nye hagerommet. Her planter vi slyngplanter og blomstrende stauder, som klatrer opp på de flotte buene i espalieret.

3 Spikre fast den lange sidekledningen (B) mellom gavlene med 1,8 x 35 mm dykkert. Her kan du også bruke 1 cm tykke avstandsstykker (X), men det beste er å følge overkanten til listene du har satt i gavlen (C).

7 Plantekassene fores innvendig med kraftig plast. Den kan settes fast til sidene i kassen med stifter. Lag noen hull i plasten i mellomrommene mellom bunnbordene. Det gjør at overskytende vann kan renne ut.

De høye plantekassene setter vi inne i rommet, med blomster og krydderurter.

De lave kassene setter vi langs espalieret. De høye kassene av bredere lister er oppe i en høyde som er fin å jobbe i; der har vi krydderurter.